

MIHAI SÂMPETRU

1928–1996

În luna iulie 1996, mă aflu pentru cercetări arheologice la Adamclisi, loc al unei colaborări îndelungate cu Mihai Sâmpetru, când am aflat știrea dureroasă a plecării premature a lui dintre noi. Acolo, la Adamclisi, cât am fost împreună an de an, din 1969, nu era zi în care să nu discutăm, de la stadiul cercetării la chestiuni zilnice sau filosofice și multe, multe altele. Iar de când n-a mai putut fi prezent acolo, după 1990, aproape nu era zi în care să nu-l amintim cu un prilej sau altul, până în ultima lui zi și după aceea. S-a stins singur, cum obișnuia să stea, acasă, la 25 iulie 1996, când o bună parte a grupului cu care lucrase mai înainte se găsea la Adamclisi.

De atunci am tot socotit cât – *non multa sed multum* – a lăsat în scris arheologiei românești și, pe lângă aceasta, cât de mult lasă de gândit, fie și numai discuțiile avute cu el pe teme atât de diverse – chiar extrem de diverse –, de la cele de specialitate la politică sau de la etică ori religie până la sport; toate acestea și altele îl transfigurau, fiecare în parte, într-un interlocutor pasionat, plin de spirit și foarte bogat în cunoștințe, de cele mai multe ori imbatabil de exacte. Ca multora dintre noi ca trăitori prin deceniile deformante ale comunismului, nu i-a lipsit, firește, disimularea, uneori accentuată, din motive lesne de înțeles dacă îi revedem datele biografice și epoca dramatică prin care a trecut*. Foarte puțini au

* Mulțumesc și pe această cale dlui Petre Roman, directorul IRT, pentru documentația și informațiile puse la dispoziție încă înaintea apariției necrologului din Thraco-Dacica 17, 1996, p. 291 urm. Nu am mai reluat aici unele detalii deja publicate în revista citată, după cum am preferat numele Mihai Sâmpetru fără Ion (cum apare întregit în loc. cit.), pentru că regretatul nostru coleg și-a semnat toate lucrările publicate cu un singur prenume (n.a.).

știut, de exemplu că, născut la 7 noiembrie (sic!) 1928, în com. Independența (fostă Bairamede) din jud. Constanța, era fiu de preot și de învățătoare. A urmat cursul primar la Dorobanțu, în același județ (mai spre nord), adică acolo unde se mutaseră părinții. Nu știm cu ce ochi va fi văzut atunci Dobrogea, dar i-a fost de mare folos, ulterior, în experiența arheologică dobrogeană, că tocmai Adamclisi, loc al unei munci de o viață, se afla în apropierea drumului dintre cele două comune ale copilăriei sale. Și iarăși puțini știu că, după prima parte a liceului urmat la Brașov, la „Andrei Șaguna”, pe cea de-a doua, la Tulcea, nu a reușit să o încheie deoarece, în 1948, a fost arestat pentru motive politice. Revenit după un an, a aflat că tatăl său murise ca deținut politic la Galați. Fizic, dar și psihic, aceste drame i-au marcat, cu unele deosebiri, toți anii pe care i-a mai avut de trăit; dacă după 1989 s-a deschis mult mai mult către unii colegi decât înainte, tromboflebita dobândită în detenție s-a agravat de la an la an, grăbindu-i sfârșitul.

A reușit, în 1952, să încheie liceul la „Sf. Iosif”, în București, și să susțină bacalaureatul, intrând în același an la Facultatea de Istorie a Universității din capitală, după carc, cu o ascensiune profesională mereu încetinită de piedici diverse, să lucreze la Muzeul de Istorie al orașului București și, din 1959, la Institutul de Arheologie din București, unde am fost colegi aproape 21 de ani. O conjunctură favorabilă pentru el a făcut ca, de la 1 iunie 1989, să se fi transferat la Institutul Român de Tracologie, tocmai într-un moment în care urma să se pensioneze. Așa s-a făcut că, după 1989 și într-un context managerial remarcat de lumea arheologică de la noi drept extrem de mobil și eficient, Mihai Sâmpetru a putut recupera, până la ultima de sus, treptele cuvenite în cercetare, susținându-și între timp și doctoratul, în același institut, în anul 1994.

Lista lucrărilor regretatului nostru coleg, pe care o adăugăm acestor rânduri, nu ilustrează decât o parte a capacităților sale de cercetare, cu precădere ilustrate sau cunoscute în segmentul atât de important al istoriei și arheologiei mileniului întâi al erei creștine. Așa de pildă, chiar și trunchiat de Editura Academiei, cum a apărut, volumul al II-lea din seria *Tropaeum Traiani* va rămâne multă vreme o operă de referință greu de contrazis, cel puțin în privința datării și interpretării arheologice a complexului de pe dealul Monumentului Triumfal al lui Traian de la Adamclisi. După cum, cel puțin la fel de importante rămân contribuțiile aduse la cercetarea celor două cartiere antice târzii (de la Histria și Tropaeum Traiani), cuprinse în teza de doctorat și publicate în 1994 la Institutul Român de Tracologie. Cunoscător direct, prin propriile cercetări și prin stăpânirea exemplară a bibliografiei de specialitate, al epocii migrațiilor și al realităților arheologice postromane și medievale timpurii (sec. IV–XII), a lăsat câteva studii ce rămân de referință în domeniu, de la detaliu până la sinteză.

Așadar, am pierdut prin Mihai Sâmpetru un specialist eminent și pasionat în arheologie și istoria romană și a epocii migrațiilor până la începutul celei medievale timpurii inclusiv, pentru aria vastă a Dunării de Mijloc și de Jos.

Dar pasiunea lui se extindea, cu o viziune mobilă și analitică de istoric remarcabil, până la timpurile moderne și contemporane. Acumulase, prin forța împrejurărilor nefirești de după 1948, și, pe cât am putut deduce, și printr-un mecanism propriu de autoapărare, o masă impresionantă de informație istorică și ideatică privind secolul din urmă, de la ceea ce s-a numit marxism și leninism până la punerea acestora în practică. Și asta printr-o cunoaștere directă și reală a surselor, cu mult superioară așa-numiților specialiști în domeniu. De aceea, din punctul meu de vedere, format în timp, și în urma discuțiilor avute în câteva rânduri după 1989, îi regret absența încă o dată nu doar ca interlocutor captivant și coleg de breaslă apropiat, ci și ca unul dintre rarii noștri istorici de azi aflați în măsură să demonteze piesă cu piesă, ca un perfect cunoscător ce era, mecanismul ideologic și politic ale cărui victime am fost cincizeci de ani. Fără el, rămân chestiuni care nu le mai putem reformula, dar timpul studiului și scrisului, atât cât i l-a dat Dumnezeu, l-a consacrat domeniului predilect al cercetării milenului I în care s-a dorit angajat.

Prin urmare, sper măcar ca manuscrisele rămase în urma lui să poată fi descifrate și publicate spre cunoaștere și folos științific real, într-un viitor cât mai apropiat. În dorința de a-l ajuta, pentru lumea de aici, măcar pe această cale, nu-i mai putem spune decât să se odihnească în pace.

BIBLIOGRAFIE

Volume

1. *Tropaeum Traiani II, Monumentele romane*, Biblioteca de arheologie XLV, Editura Academiei, București, 1984.
2. *Orașe și cetăți romane târzii la Dunărea de Jos*, Biblioteca tracologică V, București, 1994.

Articole

3. *Betrachtungen über das Siegesdenkmal von Adamklissi im Lichte der archäologischen Grabungen*, Dacia, N. S. 13, 1969, p. 475–500.
4. *Situația Imperiului romano-bizantin la Dunărea de Jos la sfârșitul sec. al VI-lea începutul celui de-al VII-lea e.n.*, SCIV 22, 1971, 2, p. 217–245.
5. *Mormântul de călăreț nomad descoperit la Curcani (jud. Ilfov)*, SCIV 22, 1971, 3, p. 443–445.
6. *Înmormântări pecenege din Câmpia Dunării*, SCIV 24, 1973, 3, p. 443–468.
7. *Precizări cronologice în legătură cu edificiul roman cu mozaic de la Constanța*, BMI 42, 1973, 4, p. 59–60.
8. *La région du Bas-Danube au Xe siècle de notre ère*, Dacia, N. S. 18, 1974, p. 239–264.
9. *Ceramica de tip urban din așezarea medievală timpurie de la Chirnovi (județul Ilfov)*, SCIVA 26, 1975, 2, p. 241–270.
10. *Trofeul lui Traian de la Adamclisi pe monede ale orașului Tomis*, SCIVA 30, 1979, 3, p. 367–375.
11. *Ansamblul roman comemorativ de la Adamclisi (Tropaeum Traiani)*, SCIVA 35, 1983, 4, p. 320–325.

12. *În legătură cu Trofeul lui Traian*, SCIVA 38, 1987, 2, p. 125–141.
13. *Romanizarea populației traco-dace dintre Dunăre și Haemus*, Symposia Thracologica 7, 1989, p. 360–362.
14. *Vestul României în secolele IV–VII e.n.*, Symposia Thracologica 8, 1990, p. 68–78.
15. *Uzii și găgăuzii*, Cugetul 3, 1992, Chișinău, p. 41–47.
16. *Vestul României în secolele IV–X e.n.*, Thraco-Dacica, 13, 1992, p. 135–157.
17. *Depôt monétaire de l'époque constantinienne de Tropaeum*, în *Studies on Settlement Life in Ancient Thrace. Proceedings of the IInd International Symposium „Cabyte” 17–21 mai 1993*, Iambol, 1994, p. 363–366 (în colaborare).
18. *Depozit monetar din epoca constantiniană de la Tropaeum*, SCN 10, 1996, p. 43–46 (în colaborare cu Eugen Nicolae).
19. *La tradition du cavalier chasseur chez les Roumains*, în *The Thracian World at the Crossroads of Civilisation. Reports and Summaries of the 7th International Congress of Thracology, may 20–26, 1996*, Constanța, Mangalia, Tulcea, 1996, p. 339–342.
20. *Le Cavalier Thrace*, Bulletin de Thracologie 3, 1996, p. 184–190.

Rapoarte – săpături

21. *Săpăturile din 1961 și 1963 efectuate în sectorul central al cetății Histria (Punctul D)*, Materiale 9, 1970, p. 186–190 (în colaborare).

Prezentări, cataloage, bibliografii

22. *Perioada prefeudală*, în *Atlasul complex „Porțile de Fier”*, București, 1972, p. 198.
23. *Realizări ale arheologiei românești în ultimele trei decenii*, SCIVA 25, 1974, 3, p. 336–350 (colaborare, pentru sec. IV–VII e. n.).

Aniversări, restituiri

24. *Constantin Preda la 60 de ani*, SCIVA 37, 1986, 1, p. 56–66.
25. *Ion Barnea à 75 ans*, Dacia, N. S. 32, 1988, p. 305–314.
26. *D. M. Teodorescu – Viața și activitatea*, Thraco-Dacica 18, 1996, p. 261–290.

Recenzii

28. Uwe Fiedler, *Studien zu Gräberfeldern des 6. bis 9. Jahrhunderts an der unteren Donau*, Bonn, 1992, Thraco-Dacica 14, 1993, p. 179–188.

Manuscris

29. *Populația dintre Dunăre și Haemus în secolele IV–VI e.n.* (27 + 53 p., 1984–1985).
30. *Cartierul dintre Poarta de Est și T.21 (Tropaeum)* (108 p., 1984–1985).
31. *Cercetări în cetatea Histria (sector D) în 1961–1965* (74 p., 1986).
32. *Romanitatea sud-dunăreană în secolul VII e.n.* (162 p., 1987–1988).
33. *Orașul Tropaeum în epoca romană târzie-cercetări în sectorul de sud-est al cetății* (102 p., 1989).
34. *Tropaeum Traiani II* (300 p. = 10 capitole + ilustrație) parte neinclusă de Editura Academiei la tipar, din lipsă de spațiu tipografic, în volumul din 1984.

Alexandru Barnea